

Poème de l'extase

(triple fable)

Jure
Čeh

*(Umreti za svojo deželo je
dolžnost kraljev... Voltaire*

*Umreti, da zaživi beseda, je
dolžnost pesnikov...*

Moses)

V željnih rokah se nežno uvija,
se sloči, prepleta se v pesem dotikov,
vzdihuje in boči – dekliško teló.

Čas grabi le po odsevih v zrcalu, medtem;
v večnost se razrašča, v slap strasti je vpeta
ljubezen prva, ah, ta neminljiva. Dekle ječí,

tiša svoje razburjenje, vonja vonj moškosti,
naslonjena na njega grudi, v objem ujeta,
mila, vsa drhteča, ponuja še neizkušene ljubkosti.

V stičišču nog, kjer sram še nedotaknjen,
voljan, razprt, v kodrih skrit, mehko vznikne,
negotovo se prebujata, napeto stika pričakuje.

Ah, v stičišču nog zdaj rahlo šelestenje,
nekajletno spanje gibov se zvrtniči,
sprosti se zadržano, a rastoče poželenje.

Napeta vzmet teles prebuja vzdih, ki plane neobvladovano, preteklosti zastrt lesket in dane sanje – en sam gib jih vzame, kot senca čez belino preleti, takó nemirno je čakanje dokončano.

Potem . . . ,
tišina in dotik
in breztelesno mirovanje

ARABÉSKA

Tebi, temnoóka . . . Sprašuješ me po mojem življenju. Tiha vprašanja sem ti razbiral iz zasledujočega pogleda. Neizrečena vprašanja slišal izza nemih ust. Imela si svoja pričakovanja in želje. Vsakdo jih ima. Čudila si se, ko sem se smejal. Zdaj veš, zdaj tvoje srcé ljubi . . . , Čudila si se, ko sem se smejal. Zdaj veš, zdaj tvoje srcé ljubi . . . , veter je neulovljiv.

*

Cloz, novembra 1991. V starem štedilniku na drva kurim ogenj. Plamen prvo zajame drobirje, nato se trudi okoli večjih polen. Trudi se, objema, liže s svojo strastno, navidezno mehkobo. Prijetno segreva hlad poznojesenskega jutra. Zunaj dežuje. Pri odprtih vratcih štedilnika sedim, zaviti v šal, s kapo na glavi. Pozno sem vstal, utrujen od včerajšnje poti. Premišlujem. Vsake toliko se sklonim nad pečico in vržem še kakšno poleno v ogenj, vmes srebram kadečo se belo kavo iz kozice. Posoda mi greje premrzle roke. Zdaj mislim, da lahkó odgovorim na tvoje némo vprašanje . . .

Sanje! Veš za sanje? Moje življenje so sanje, nikoli pretrgane sanje.

Sanjati življenje pomeni plesati in peti skozi čas, umreti z nasmeškom na ustih . . .

Sanjati življenje pomeni pozabiti sekunde, minute, pozabiti ure, dneve in leta, pozabiti čas . . .

Sanjati življenje pomeni »biti« v vsakem trenutku večni . . .

Sanjati življenje pomeni živeti strastno ali dvignjeno . . . , umreti z mavrico na očeh . . .

Sanjati življenje pomeni ljubiti s celim bitjem, živeti ljubezensko radost ali bolečino popolnoma predano, biti srečen raznolikosti nasprotij, danosti bitovanja . . .

Sanjati življenje pomeni ne gledati cvet, temveč biti cvet, ne gledati nebo, temveč biti nebo, biti kralj, ljubimec, berač . . .

*

Koštabona, avguta 1987.

»Oče je mrtev . . . , oče je mrtev . . . , Bog je mrtev . . . « je hlipala deklica pod menoj. Dihala je kratko in sunkovito. Bleda. Obrazne mišice so se ji

nekontrolirano krčile v grimase in se spet sproščale. Prekrasni kostanjevi lasje so bili razsuti po rdeči odeji. Rebirthing. Leto 1987.

*

... Il sole tramontare ...

Cloz, oktobra 1991. Sedel sem ob prepadnem bregu reke, katere dno je bilo globoko spodaj. Tebe ni bilo ob meni. Morda si bila prav zato toliko bolj prisotna. Prijetno utrujen po delu, brez misli, brez velikih želja sem si želel le, da bi skupaj razdelile ta tihi, veličastni prizor. Val di Sole je bila kot kotel razbeljenega zlata ..., zares sončna dolina. Občutek sem imel, če bi zakorakal vanjo, bi se vrnil pozlačen. K nam v Valle di Non so padali sončni žarki le še na nasprotni breg. Na goro rojevajočega se in umirajočega sonca ..., na prekrasni Monte Roen. Preostalo luč je odvezel Monte Ozolo.

Senca po pripeki. Jabolka vsenaokrog. Najsvetlejše zvezde so že prebile plašč svetlobe dneva. Tiho umirjanje jesenske narave. In sem sedel in mislil nate. Takó. Preprosto.

Zgoraj v vasi me je čakala sobica. Sobica stroga kot meniška celica. Obokana na križ, z malo apsidno, kjer je visel cenen, plastičen Kristus za vsakdanjo rabo. Na belo poapnenih stenah nepravilnih kotov in oblik sta visela le rožni venec, ki je nekoč, davno, komu polzel skozi dlani, in otroška slika krojačice z mačkom ob sebi. Štirje kosi pohištva so bili iz temne orehovine. Visoka postelja in ob njej nočna omarica. Masiven, star predalnik za obleko. Majavi stol in miza brez predala, na njej pa najina fotografija. Fotografija iz južnih krajev. Košček ujetega preteklosti, ujetega spomina. Na njej tvoj ljubki nasmeh, tvoja krhkost, tvoji valoviti kostanjevi lasje. Na njej ..., toplota tvojega telesa, neprenehni šumot brezkrajnega morja v ozadju ... In sem sedel in mislil nate.

V sobici me je čakala pošta. Michele je rekel, da je na njegov naslov prispelo pismo zame in da mi ga je prinesel v sobo. Pismo, ki obljublja. Obljublja netelesna srečavanja ..., srečavanja ptic. Pa sem vseeno sedel. Sedel sem in se čudil vsemù. Prevevala me je vzburljivost pričakovanja, tisto užitkarsko zavlačevanje in prijetna utrujenost po opravljenem delu ...

Mimo sta prišla mlada mamica in otrok, ki je brezskrbno prepeval pesmico ... « Alla fièra dell'est ... ». Na vzhodnem trgu, ja, na vzhodnem trgu se je dogodilo kaj čudnih stvari. In potem, ko se je ta tenki glasek, kateremu je vsake toliko pripela še mamica, izgubil nekam med jablane, je počasi izginila še zadnja svetloba zahajajočega sonca. Vlaga se je spustila na zemljo. Po vaseh v dolini so se prižgale luči. Svet v temi je postal manjši in obrnjen navznoter.

In jaz? Sedel sem in mislil nate ...

*

Koštabona, avgusta 1987.

Klečala si poleg. Videl te nisem, tudi slišal ne..., čutil sem tvojo prisotnost ob sebi. Vloge so bile zamenjane. Nekajkrat se mi je dihanje ustavilo. Nežno si položila dlan na moje prsi in v zadregi klicala Naimo, voditeljico po pomoč. Zaradi té dlani, ki mi je ležala na prsih, temnočka, zaradi té dlani bi lahko ostajal brez sape v neskončje...

*

Cloz, oktobra 1991. Dež je bil in jaz sem bil. Dolgo sem sedel na balkonu, na starem, lesenem balkonu, stoječem na trhljih tramovih, z lepo izrezljano ograjo. Morda sem si prvič lahko segel v rano, katere sem se do sedaj izogibal. Rano globoko v meni. Takó je bil dež, jaz pa sem sedel, mižal in bil globoko v sebi. Soočanje s preteklostjo. Tiho, zavestno in realno soočanje, z jasno vednostjo, da je do tega moralo priti.

In sem se pripeljal do Kraste, ki se je vlekla čez mehko tkivo nekoč ljubečega srca. In sem stal, njemu nasproti. Jaz sam, on sam. Lahko bi jokal, takó ubogo in prestrašeno je bilo, stisnjeno vase, boječe pred premočnimi čustvi in morda pred ponovno bolečino. Lahkò bi objel svoje srce..., glej, prešla sva divje vode, prešla sva poti skozi in izkazala sva se. V njem nisem našel sovraštva, krivde, nisem našel odmika ne zamere. Čez sva prispela čista..., čista...

Ja, dež je bil in jaz sem bil. Zlezal sem v dve gubi. Čas je neslišno odtekal v morja neskončij. Dolgo, dolgo in tiho sem odživel nekoč že doživeto in mirno zrl tja, koder je prej vrela bolečina.

Zdaj. Odrešen. Čist. Brez preteklosti, ki je peklila. Ja, deklica, ti, temnočka..., ljubim, spet lahko ljubim s celim srcem kot nekoč. Pot, ki sem jo imel prehoditi, je bila moja in ostrina je oplemenitila mojo ljubezen. Bil sem prestrašen za hip. Bal sem se biti čigarkoli. Zdaj, zdaj sem spet velik. Tvoj.

Tišina noči. Žar neke preteklosti je ugasnil v pepel. Le dež je bil in midva, ljuba, midva sva bila. Jaz tu, ti tam. Ljubimca. Slečena časa.

*

Koper, septembra 1989.

Kamite stopnice. Kamniti zid. Kamen. Eschatologica poesis. Verzi so bili pripravljani sekati v misleče tkivo. Večer. Spodaj pri vhodu sta goreli bakli. Koprski zvonik. Dvigovanja k svetemu...

Stal sem na vrhu in vas opazoval, prihajajoče. Čez tlakovani trg, kot rdeča ptica, ženska..., ženska. Bolj ženska, kot si bila, bi ne mogla biti.

In so bile besede. Jaz pa sem postajal vse bolj moški. Videl sem te. Ti si gledala besede, jaz sem gledal tebe.

In so bile besede... Sekale so v vmesni svet, bogve od kod prinesene in položene v moje misli, v moja usta...

... Ah, iskre v njih očeh!
 Kot plamen sveče, osamele v temi,
 kot ognjeni zublji v zanemarjenem prepihu ...
 ... divje plešejo ples,
 kako očarljivo plešejo,
 kako divje, vse dokler ...
 ne izgorijo vase in umolknejo v mrak.

Sama zase,
 nekje znotraj stoletnih kamnov,
 nekje izza cerkvenih podob,
 ooo, izza hudobcev,
 ki se, le na videz, tako dobrohotno režijo!
 Nekako mimo vseh teh škrlatnih oblačil,
 mimo plemenitega zlata in krvi prelite zanj,
 mimo ponošenih, stoletnih,
 skoraj že skamenjenih samostanskih patrov,
 proč od iztočenih solz, pobeglega voska,
 samotolažbe dozdevno ponižnih bratov.
 Ah, proč tu te ni.
 Nekje ...,
 sama zase ...,
 Božja Skrivnost.

*

Tebi se je mesec dni za tem preteklost, ki je bila takrat še tvoje življenje, sesula v črepinje. Meni so se dogajale podobne stvari, le vlekle so se dlje.

*

Devin, novembra 1991.

Neke noči je bilo. Prostor mi je bil pretesen, da bi ga delil s komerkoli, tudi s teboj, ljuba, pa sem se umaknil. West lake scenery ... , glasba flavt. V razsežju noči so se prebudili spomini na izživeto. Dotik z večnostjo ... , tihi dotik, mehak, a z neverjetno rušilno močjo. Morje je pljusvalo ob skale nekje spodaj. Ni bilo poti, ki bi vodila do obale. Deviške skale so bile prepuščene vetru. Svet zase. Čas zase. Drugo bitovanje. Besede, ki naj bi opisovale, so mi izginevale z ust. Na kraju je ostala prazna votlost in nemo čudenje.

Takó bo nekoč človek, ko bo popolnoma bitoval, utihnil v veter.

Škržati so se trudili s svojimi glasbili zgoraj, v borovju. Mediteranski vonj po timijanu. Jesenska barvitost. Plameneče grmičevje. Živa, žlebičasta skala. Zelenilo asparagusa se je nagibalo nad prepadni breg in tiho šelestelo ob naletih hladnejšega, morskega vetra.

In prišla si, takrat, s čajem v moje sanje, temnoóka, prišla si spoštljivo v svet večnosti, ki ga živim. Prišla si kot daritev, ovita v tempeljske zmaje, v pisano cvetje neke pomladi, izvezeno v šušteče svilenó blago. Prišla si ovita v svilo, nežno dotikajočo se golega telesa. Prihajala si in se odmikala moči samote . . . , samote, teme, molka, kjer pleše svoj ples vsa raznovrstnost stvarstva.

Včasih me je reka odplavila predaleč, da bi bil še dosegljiv bregovom.

Prostor v prostoru. Tema noči in stotinje majhnih lučk. Tleča žerjavica utišanega plamena čaščenja. Težak vonj prepoznane svetosti bitovanja se giblje po prostoru . . . , tu, Ribiški trg, Koper. Tam, od koder sem se vrnil in kamor spet odhajam, Cloz. Tam, kjer me je prežela večnost in me dvigovala . . . , Devin. Tam, kjer so še vidni sledovi moje preteklosti, pokopane v srcu . . . , Ljubljana, ljubljena Ljubljana.

Čas v času. Pred menoj na mizici žametna svetloba medeninaste petrolejke. Črna čaša s prevreto krvjo. Les Fleurs du mal, nekje na sredi. Jaz pa sem bil drugje. Zahajajoče sonce se je zrcalilo v morju kot proga žareče lave, ki se lahko pozibava . . . Tako v brezkončje. Lahko bi zapustil ta svet. Lahko bi obsedel vso noč, vso noč do vzhoda čakal dan, da bi zopet opazoval zahod in njega krvaveče rane. Lahko bi prevedril neurje, prezimil zimo, samó da bi zopet in zopet živel skupaj z vesoljem trenutek, ko potihne celo stvarstvo, celó sam Bog se za trenutek usede in pomolči, ko se žareča krogla dotakne gladine in se počasi pogrezne vanjo . . .

Barke obiralcev morskih polj so pobegnile v zavetja pomolov in manjših privezov. Narava je zaspala. Ribe so obmirovale. Lune ni bilo, le svetilnik, daleč na odprtem morju, na čeri, ki je molela iz globin, je žalostno mežikal.

Tako je bilo neke noči.

*

Iskanja so glasna, najdenja pa so vedno bila tiha, brez pretiranega veselja ali žalosti. Tiha . . . , vmesna . . . Kadar sem izza ali izpod vsega naloženega naletel na svoje bitje, na preproste vzdihne in izdihe, sem se čudil . . . , nenadoma sem se počutil kot tujec. Tujec sam sebi, s tujcem v sebi . . .

*

Koper, decembra 1989.

Decembra je bilo. Spominjam se. Bila je zima brez snega. Drevje je žalostno stegovalo svoje prazno vejevje v nebo. Prišla si k meni na obisk. Takrat sem bil jaz jaz in ti si bila še ti. Med nama je bil širok svet. Sedela sva v spodnji sobi. Takrat je glasba spletla neko vez. Potames . . . , reka, otožna, starogrška baladna pesem, ki jo je s svojim mehkim glasom prepevala Irini Papa, naju je odvedla. Bila si lepa, lepa. Bila si nedosegljiva. Bila si angel.

*

Cloz, oktobra 1991.

Počasna prebujanja. Nebo je polno težkih, deževnih oblakov, ki pritisakajo k tlom. Le njih robovi so razpihani v čipke in skozi se prodira medla jutranja svetloba.

Včeraj sem sedel na oknu svoje meniške celice dolgo v noč. Sedel sem in gledal luči Sarnonika, višje ležeče vasi. Zaželel sem si, da bi ti živela tam, da bi se moje hrepenenje ustavljalo na osvetljenem campanilu in lučeh té vasi. Pa si bila daleč. Le nebo je bilo tisto, ki me je vodilo k tebi, in zemlja, prerezana s strugami majhnih in velikih rek. Vmes so bili Dolomiti, vmes je bila cela Benečija in Alto Adige. Če bi hotel iti peš do tebe, bi hodil dolgo, dolgo pot.

Vendar sem slišal tvoj glas, včeraj. Takó čist in jasen je bil, takó iz srca. In kaj naj bi ti rekel skozi žice, ko veš, da bi rad govoril tebi, te opazoval, se te dotikal. Kaj naj bi rekel? Klical sem iz bara. Hrupno je bilo. Bar je bil poln kmetov, ki so ravno zaključili današnje delo v sadovnjakih. Hladen obraz lastnice je preračunljivo opazoval. Lire, lire. Ni razumela hrepenenja, ki je skozi ves hrup vezalo najini bitji na slaboten glasek. Samó glas, si pisala v pismu, samó slišati te hočem, živo besedo, tvoj glas.

Ko sva končala mnogo prej, kot bi si oba želela, nisem mogel ostati v družbi. Odšel sem na sprehod po spodnji vaški poti mimo jabolčnih nasadov in pokopališča.

*

Iraklion, januarja 1991.

Hladen veter. Valovi so se razbijali ob petmetrski pomol in pršeli čezenj. Neurje je pregnalo ljudi v taverne, kjer so posedali ob pijači. Drug čez drugega so vpili . . . »raki, kafe, kočnu krasi . . .«, midva pa sva zunaj, ob beneški pristaniški utrdbi, kljubovala vetru. Dajala sva se v dir z valovi. Plesala sva, čeprav mokra, plesala do brezumja in tleskala s prsti v ritmu divjega vetra. In če bi imel glinenaste krožnike ob sebi, bi jih razbijal, kakor je tu navada. Ljubila sva se, slana od morskih kapljic, premočena do kože sva se ljubila. Naslonjen na kamniti zid sem jemal poljube s tvojih ust. Divje. Strastno . . .

*

Koper, novembra 1991.

Ribiški trg. Kamenje Istre. Stare, že napol podrte hiše lezejo skupaj. Mesto se jih izogiba. Bošedraga, Bazoviška ulica, Stara ulica, Ribiški trg . . . Ljudje hite mimo s polzaprtimi očmi. Njih misli obrnjene k jutri se bojijo opaziti propad, nujno minljivost človeških del. Trud je zaman, lekcija preočitna, kdor želi živeti tu, tega bo bolelo . . ., vendar, ostaja upanje, kate-rega se oprijemajo razprtih rok, miže . . .

Rad sem se sprehajal po teh ulicah. Odpadajoči omet je odkrival kamnite skelete. Presušena barva se je luščila in odpadala s poloknic. Les je počasi propadal. Ni bilo več tistih rok, ki so s tako neutrudnostjo dedovale in prenavljale. Božje podobe so izbrisane in razpadajoče. Tu Bog ni več potreben, narejene so nove podobe v novem mestnem jedru. Bog je obsoben na nomadsko življenje. Selj se z ljudmi, proč... Ljudje so se zvečine odselili v sodobnejša stanovanja, stran od bližine luke. Ostali so starci, ki jim je že vseeno... , priselili so se luški delavci s svojimi družinami, prispelemi z juga. Ostale so potepuške mačke, ostalo je ime trga, Ribiški trg kot glasnik neke svetlejšje preteklosti, živžava ljudi in bližine obale. Odvzela jo je luka s svojimi silosi, skladišči in širokimi asfaltnimi potmi. Obalo so zgradili z betonskim zidom in žično ograjo. Ni več primerna za otroke in starce, ni več primerna za ribiške družine. Nekoč prodnata in posejana z majhnimi čolniki je ostala le v spominu kamenja, iz katerega, če prisluhneš, se še vedno sliši šum valovanja in divjanje vetra. Ostalo je le ime trga z vonjem po nekdanjem vsakdanjiku in zamrznjeno sedanjostjo.

Tu sva si našla najin prostor, temnooka. Tu sva našla najin prvi skupni dom.

Bil sem večni tujec. Zdaj prepoznavam toplino domačnosti in budijo se mi topli spomini na otroštvo. Zdaj dopuščam svojim koreninam, da zgrabijo v prostor, v kamenje, v morja in čezoceanska hrepenenja.

Pripravljajš mi školjke z drobtinami, kuhane v belem vinu. Hodim v ribarnico na trgu ter kupujem sveže ulovljene ribe... Tu sem odprtih poti, vedno lahko odrinem od obale k naslednjemu cilju, kar pomirja hrepenenja po brezmejnih razsežnostih... Prepoznal sem se za domačina, meščana, Koprčana, potem ko sem dolgo blodil brez svoje identitete... , kot vetrovi Sahare. Počutim se, kot bi se slednjič z nogami dotaknil tal po neskončnem lebdenju.

Postajam pesnik kamenja in vetra.

*

Cloz, oktobra 1991.

Kadilo, zapičeno v jabolko. Žareča lučka na nočni omarici pri apsi. Težak duh sandalovine dviguje prostor v neke druge, višje sfere. Sedim brez prizemljenosti. Mehkó, predajajoče se bitovanje. Svečava me je odrešila ujetosti v temo. Prepoznaval sem se v svoji senci, ki se je nemirno raztezala po zidovih.

V Veroni je bilo, nekoč, zbežala sva iz prostora pod mesečino, jaz sem igral flavto, ti pela o gori Arirang... »Težka je, težka do nje mi je pot, kamenje ostro in trnje povsod...« V hladni, kamniti krsti je ležal šopek belih krizantem. Julijina grobnica. Daleč od tu, v Jurkloštru, še ena zapuščena grobnica. Veronika Deseniška... Tu, San Zeno, Duomo, San Fermo Maggiore... , poplesavala sva od cerkve do cerkve, se škropila z vodo iz fontan, si nagajala... Ljudje so se obračali za nama in zmajevali z glavo. V očeh starejših se je iz globin dvignila tleča žerjavica...

Zdaj igram sam. Ostala si v Kopru. Glas flavte se tiho pne k blažeči mesečini. Ga čuješ? Morda jokaš? Rad sem se dotikal tvojih slanih solz in jih okušal.

Podaril bi ti luno, da bi bila srečna.

*

Pisa, avgusta 1991.

In koliko njih je odšlo brez vrnitve,
koliko njih,
katerim korak je postal kot utrip srca...

*

Cloz, oktobra 1991.

Jutra so tiha vstajenja v svet. Nebo je bilo še temno modro, sonce še ni vzšlo izza gore, ko je že zažarelo v črti na nebu, ki jo je za seboj pustila kovinska ptica. Potovanja in bitovanja. Večni nemir. Lepota nasprotij. Ženska v rdečem. In sem sedel na oknu in se nisem mogel ločiti od žareče nebesne poti, ki je brezciljno vodila od nekod-nekam. Bila je brez naglice. Bila je brez želje po prispetju, brez želje po cilju. Bila je čudovita. Vodila je tja, kamor me je vodilo hrepenenje. Vodila je k tebi.

Potem se je nebesna pot igrala s soncem in lahkim vetričem, ki se je gibal v višinah. S tako zavzetostjo se je igrala, da je pozabila na smrt. Bile so sanje. Bila je poezija. Ostale so le koprene, ki so se lahko, brez težnosti razvlekale čez celo nebo. Mene pa je le ponesla v daljave, k tebi. Poljubljal sem te na goli vrat in na odkrite prsi, spečo. Poljubljal sem te, ljubimec, in morda si sanjala mojo prisotnost.

Morda...

*

Koper. Novo leto 1990.

Pijana si obležala. Praznovali smo skupaj. Dvignil sem te in te odnesel v posteljo v sosednjo sobo. Mehko sem te položil in te pokrili z odejo. Takrat se je dogodilo. Poljubil sem te na rahlo razprte ustnice. Poljubil sem te nežno in prvič zaslutil neko prihodnost.

*

Cloz, oktobra 1991.

Dnevi, ki so že minili, so odvrgli svojo težo, dnevi pa, ki naju še ločujejo, temnoóka, pritiskajo name kot težki deževni oblaki. Prebujam se in pogrešam, da bi se sklanjal nad tvoje telo in te še v snu poljubljal na vroče ustnice. Pogrešam te, da bi te prebujal v svoj objem, na svoje prsi, v tiho, jutranje ljubljenje. Sam zrem skozi okno v nastajajoči mrz. Z vsa-

kim jutrom je hladneje. Dnevi so krajši, noči samotne. Zrem v nasproti stoječo hišo. Prazno zrem. Zrem skozi prostor vse do tebe.

Potem vstajam. Mraz objame moje telo, ne tvoji dotiki, mraz. V škatli pri postelji ležijo jabolka, najlepša jabolka, odbrana zate. Obrisal sem jih s krpo do sijaja. V vsakemu od teh jabolk je skrita moja ljubezen, je položeno moje hrepenenje po tebi.

Oblečen sem v delovne cunje in še prigriznem kaj malega. Bolj zaradi občutka kot zaradi lakote. Popijem obvezni čaj, rutina. Potem odhajam na delo. Contadino vero . . . , mi pravi Michele. Prijatelja sva. Včasih po delu odideva v bar na pivo in se razgovoriva.

To ljuba, to so moja jutra . . .

*

Sprehajal sem se po obokanih uličicah te vasi. Domačini so spali utrujeni od dela in vsakdanjega življenja. Polna luna je srebrila celo dolino. Pritisnil je mraz. Že ves teden je tako. Mraz in jasno nebo. Roke sem tiščal v žepe in pihal sapo v noč. Kmalu bo konec dela.

*

Tebi, temnočka . . . Spraševala si me po mojem življenju. Zdaj veš, zdaj tvoje srce ljubi . . . , veter je neulovljiv.

Sanjati življenje pomeni plesati in peti skozi čas, umreti z nasmeškom na ustih . . .

Sanjati življenje pomeni pozabiti sekunde, minute, pozabiti ure, dneve in leta, pozabiti čas . . .

Sanjati življenje pomeni biti v vsakem trenutku večern . . .

Sanjati življenje pomeni ljubiti žensko v rdečem in biti ljubljen od nje . . .

Sanjati življenje pomeni ne gledati cvet, temveč biti cvet, ne gledati nebo, temveč biti nebo, biti ptica, kralj, ljubimec, berač . . .

Sanjati življenje pomeni stopiti v ekstazo ljubljenja in nikdar izstopiti iz nje . . .

Ptice sanjajo svoj let v nebo.

Koper, Devin, Cloz, jeseni 1991

RECUERDOS DE LA ALHAMBRA
(Francisco Tarrega)

(posvečeno neki ženski)

Dnevi so minevali
in minevale so minute,
ko sem te ljubil v lase,

ljubil v razčesane,
v vetru razmršene lase,
polne prekrasnega sijaja . . .

Nate sem mislil. Nekje na jugu sem pustil cveteti oleandre. Polna dolina jih je bila, vseh barv, od bele do nežne roza. Dolina je bila dve uri hoda od zadnjega pastirskega zaselka, kjer je star pastir varoval čredo ovac in koz iz oddaljene vasi. Ne spominjaš se je, draga, sam sem hodil tiste poti in te klical, nepoznano. Oleandri niso bili daleč od tvoje domovine, tudi moje, bili pa so daleč od življenja, ki ga ljudje tam žive. In takrat še nisem vedel zate, morda le kdo drug v meni, tega pa nikdar ne bom vedel, kot ne bom nikdar pozabil te doline in pustega, le z omamno dišečimi usnjaticami poraslega gričevja okoli nje. Takrat sem se želel izgubiti v večno tavanje med nebom in zemljo, tako poln sem bil lepote in preprostosti, ki je izžarevala vame.

ko sem te ljubil v oči,
ljubil v motne,
globoke vodnjake tvoje duše, ženska,
duše, ki ji nikdar nisem prišel do kraja . . .

Nate sem mislil. Bivanje v votlini nad morjem, z zalogami hrane v plehnatih »piksnah«, s kaminom, ki ni vlekel, temveč zakadil votlino, z glasbo odmevov, obkrožen s samimi najlepšimi glasovi, kar jih svet premore; z valovanjem in prenikanjem skozi prodnato obalo . . ., z galebji krik . . ., z zvezdnato tišino ali zamolklim zavijanem vetra višje v kanjonu. Včasih se je ponoči oglasila sova, modrovala je, kdo le hodi samcat z oljenko med stenami kanjona navzgor, proti sveži vodi, okopat se. Tam sem mislil nate. Da, Jon Jonathan . . ., prebujen si bil v naju, od nekdaj, vendar, skrbno varovan, prikrit. Zato je bila noč in nočni poleti med osamele skale, daleč nad oceane . . .,

ti nočni krik . . .,
ti neizkričani krik . . .,
največkrat še izšepetani ne.

ko sem te ljubil v telo,
ljubil v bleščeče belo telo,
bleščeče kot bela braška skala . . .,
v prekrasno, predajajoče se telo . . .

Nekje na jugu sem pustil cveteti oleandre. Odcveteli so samí, kot je mene, severneje, prekrilo blato vsakdanjosti, pa me ni bilo strah. Niso več minili kot doslej . . ., iz mojega srca so pognale veje, z rok so pognale v besede, v večne besede, ki so zacvetele v vseh barvah. In si utrgala cvet. Z njim si prišla k meni iskat medu, iskat vej. Dal sem ti dolino cvetočih

oleandrov, dal sem ti vse in začudenje se je lesketalo iz tvojih oči. Govoril sem ti, kje vse sem mislil nate. Govoril sem ti o svojem najlepšem domovanju v votlinah neke južne dežele. Želela si oditi z menoj v tiste kraje, ki so se skoraj izmikali resničnosti.

Dnevi so minevali,
a midva, prepletala sva roke
in najini telesi v neki pomladni ljubezni
in kot da bi dnevi ne imeli svojega večera,
tako so se nama oči bleščale v neskončje.

Govoril sem ti o peki kruha na segretem kamnu, prekitem z žerjavico, o češarikini moki in čudila si se . . . , govoril sem ti o najlepši kuhinji, kjer se dim ognjišča vije pod nebesni svod, in o najlepšem stropu, stkanem iz samih zlatih zvezd . . . , in o melodijah, ki jih je prebujala samotna flavta v odgovore k enako samotnemu šumotu turkiznega morja. Mednje, sem ti govoril, se je pletlo ubiranje strun, tu pa tam kak glas, brez potrebe, brez prisile, kar sam iz sebe, ki se je dvignil in spet utonil vase.

Dnevi so minevali,
a noči! Kot da bi bile brezkrayne,
dolge in polne teme, polne tišine
ter ritmičnega bitja dveh src . . .

In o votlini sem ti govoril, kako je odprta dežju, krvavečim vzhodom in pozlačenim zahodom sonca, odprta vsakemu gostu samotarju, ki ga pot zapelje mimo. Močni ljudje so hodili tam naokrog. Ljudje, ki se niso bali sebe, ki se niso bali drugih, niso se bali niti tistega najbolj zlega v ljudeh. Široki ljudje so hodili tam naokrog, vendar tihi. Tam naokrog so hodili z žerjavico v očeh in v srcu, noge so jim bile sestavljene iz skal in z rokami so se lahko dotikali oblakov.

Rekla si sijočih oči . . . « Jon Jonathan?!»

»Da, Jon Jonathan . . . « sem ti odvrnil.

Potem se je v tvoje oči naselilo celo nebo in sončni žarki so sijali skoznje.

Ah! Noči! Ko so se valovi, razpenjeni
razbijali ob otoške skale
in razbijali sovraštvo, ljubosumje,
raztapljali človeško zlobo in vse majhne stvari,
s svojo neprekinjeno pesmijo . . . ,
pesmijo večne skale
in brezkončnega morja . . .

Nate sem mislil. Nekje na jugu sem pustil oleandre odcveteti. Njih klic me bo vedno vlekel nazaj. Nekje na severu sem se srečal s teboj . . . , srečala

sva se takrat, ko sem najmanj pričakoval. In sva se prepoznala. Potegnila si korenine v mojo kri. Izpisala si drobne besede, ki so mi segle v srce ...

»... Bodi, da bom! Bom, da boš...«

O, Jon Jonathan ..., ooo ...

Ah! Noči! Včasih umolknem in takrat
kot bi se vsa prostranstva
in vsa vesoljna ljubezen
naselila vame,
malega človeka ...

NE IŠČEM KÓSCEV TE RAZDROBLJENOSTI

Ne iščem kóscev te razdrobljenosti,
črepij ne sestavljam po prejšnji podobi.
Zakaj bi le? Sonce se je že porezalo
in kri je odtekla ...

Prvič, ko sem ugledal senco lika v zrcalu nasproti sebe, sem dolgo gledal. Bilo je neke polnoči, se spomnim. Počasi sem premikal svoje roke in opazoval njih odsev. Njegova senca se je odslikavala drugače. Dolgo sva si strmela v oči ..., dolgo in v tišini. Vedela sva, da sem ga opazil, prepoznal. Potem sem se nasmehnil, nasmehnil se je tudi on, vendar drugače ..., z nagajivimi gubicami okoli ust in iskricami v očeh. Tako nekako se je vse začelo ...

... in bilo je prav tako,
nikoli več se ne spravim
izoblikovati se v mrtvo tvorbo,
omejenim v uteho in zadoščenje.
Ni te milosti,
niti ne potrebujem njihove žrtve,
naj se sesujejo v lastno okalupljenost
ali živé v uporabo genijem, vladarjem,
za dramatične uprizoritve –
ti, samoobsojeni statisti.

Samotni plesalec v dvorani je objemal zrak. Njegov ples je bil prazen. Plesal je, kot bi vodil žensko, soplesalko, ženske ni bilo poleg. Čudno, čudno. Orkester je igral žalostno in povlečeno glasbo, plesalec pa ..., kot strašilo z razprtimi rokami, se je vrtel po praznini zamračene dvorane. Izplesal je svoj puščobni ples. Glasbeniki so pospravili instrumente in vsak zase odšli. Porazgubili so se v praznino jutranjih uličic.

Plesalec se je sesédel na stol, ki ga je nekdo v pijanosti, ko je bila zabava še na višku, vrgel na plesišče ... Vseprisotna brezizraznost. Brezob-

čutenost. Praznost, praznost! Napetost je sicer popustila, a trud je bil jalov. Plesalec je omotičen zakinkal na stolu.

Biti sam je težko. Imeti nekoga, ki ti je blizu po srcu, čeprav daleč od tebe, je lepše. Takrat misli vsaj včasih pobegnejo iz vsakdanjega prostora v spomine ali drhtenja... nekdo je, s komer si lahko deliš čisto zemske dotike, polne topline in nežnosti... Prebudila me boš z nežnimi gibi, ko boš z nohti drsela po golem hrbtu.

Tako sem vzljubil kurbe!

Še več. Doumel sem, da sem jih vedno ljubil.

Koliko potrebnežev brez vsebine si je praznilo jajca

v krhki porcelan, brez vednosti o neplačljivi ceni

in kakor nespretni godci so izvabljali nespretnne melodije iz teh prefinjnih glasbil.

In potem se je dogodilo! Vzletela je ptica, ko se je združilo dvoje src in ji dalo svoja krila. Vzletela je, ko se je spojilo dvoje ust v izprepletenost dveh utaplajočih se v eno. Drevo je zraslo brez bremena vprašanj, noge preko nog v steblo, tesno skupaj dvoje src, roke v laseh, odprtih ust, pojoč isto pesem...

Vem... čas je... in bo nekoč odvedel pesem z vetrom v naročja megle, v praocean vseh živečih in izživetih čustev. Tam, združen z drugimi glasovi, bo odzvanjal večni Ommmm...

Kot padle angele sem jih prestrezal v svoj svet,
po perju okrvavljene od nikogaršnje kazni,
največkrat kruto osamljene.

Kako sem ljubil zamolke žarke v njih očeh
in tisti ples, ki je bil v gibih (nezavedno) že ekstaza!
Izbrisati danost? Kako nemogoča misel.

Ah, Jeanneth! (upravičeno vzkliknem)

Prav kurbino srcé, nadvse občutljivo,
največkrat ljubi zaman. In prav kurbini otroci
so otroci najčistejše ljubezni.

Nesluteni svet sva si razkrila...

Tihi jek izpod rjuhe. V krču zvito golo telo in solze. Božam po laseh to izjokano glavico, morda kanček sočutja ali... »Pridi k meni, stisni se...« ji nudim neko toplino v razumevanju njene stiske in teže, ki so jo pustile prej spregovorjene besede. Saj te razumem, kako te razumem. Enako sem doživljal, bil enako samotni. Zdaj je mimo.

Čas bo, ko se ne bova več stiskala v sobici, ki si jo tako posrečeno krstila za »bunker«. Čas bo, ko bo ena izmed postelj prazna, knjige bodo izginile s polic, mape s popisanimi listi papirja ne bodo več krasile mize. Čas, ko bo nekoga stiskalo za grlo. Nenadna praznina tam, koder je nekdo,

prej, nekaj zapolnjeval. Krč v želodcu. Strah nas je praznine, strah votlosti!
O, Bog! Kako naju je strah.

»Pridi k meni, lažje ti bo...« in se počasi premakne to telo v mojo smer, pod odejo k meni. Toplo telo in vroče solze, skeleča bolečina se dotika telesa..., topla kri, žamet..., pogrezni vendar no svojo glavico na ramo..., tako, tako... Nekdo je zraven, nisi sama, deklica, potolaži se in zaspi. Roka tolaži, roka blaži bolečino, tako umirjajoče po glavi, vzdolž telesa, počasi v ponavljajočih se gibih. Solze so potihnile nekam v globino premišljevanja ali kar v predanost trenutku. Vračaš dotike, lažje ti je. Znova prepoznaváš moj obraz..., beležiš si ga v spomin...

Ooo, živela sva.

Medtem ko sem popisoval pole papirja
in pilil lik Ženske (kako obsežna téma)
upodabljaó tudi tebe...,
si s svežim robčkom obrisala utrujeno mednožje,
izmila po telesu izlito seme téga dne.

Bila je ženska. Vse, kar je pustila za seboj, so bili spomini. Nejasni spomini in preleti čez pokrajine, ki sem jih takrat srečeval in jim znal naštetí imena. Danes jih zaman iščem. Pustila je še oniks, črn kamen, črn kot noč, globok kot njene oči. Pustila ga je nehote. Če bi ne bilo kamna, bi mi bilo lažje. Čas bi se iztekkel, podobe bi se zameglile, tako pa..., vselej ko sem uzrl njega motni črni lesk..., slike, žive slike najinih ljubljenj, najinih dotikov, najine resničnosti in najine tihe, mistične povezanosti.

Bila je ženska. Bila je.

Seina se je valila enako srebrnikasta kot pred stoletji,
vsrkavala zgodbe obrežnih sprehajalcev
in greha osvobojenih zaljubljenecv,
kot sva bila tedaj midva...

Ne, ni več podob, ki so bile,
ni oprijemljivega,
ni vrnitve.

(epitáf na nagrobniku)

»Zahotelo se mi je grobih udarcev z bičem,
žgoče pekočine sprejete pokore,
včasih pa..., le čutečega pogleda...«

Jeanneth...!

Krik zveni v prazno...